

Andreas Strindberg

Svensk grammatik

Formlära och satslära

Lektionsgenomgångar och övningar

Nils Ericsonsgymnasiet Trollhättan (ASG)

Formlära (ordklasser)

Inom formläran behandlar man ordklasser. Vilken ordklass ett visst ord tillhör avgörs på grundval av

- A. Ordets betydelse
- B. Ordets eventuella böjningsformer
- C. Ordets funktion tillsammans med andra ord

I skolgrammatiken räknar vi med nio stycken ordklasser. Dessa är

* substantiv	* konjunktioner
* verb	* interjektioner
* adjektiv	* pronomen
* räkneord	* prepositioner
* adverb	

1. Substantiv (en, ett eller flera kan sättas framför)

1.1 Konkreta och abstrakta substantiv

Substantivet betecknar företeelser (saker etc.) som kan vara antingen **konkreta** ("som man kan se eller ta på", t.ex. personer, saker, djur, platser ämnen: *en bänk, en man, en katt*) eller **abstrakta** ("som man inte kan se eller ta på", t.ex. känslor, egenskaper, händelser: *en idé, en tanke*).

1.2 Substantivets olika grupper

1.2.1 Egennamn

Egennamn betecknar en bestämd person (*Andreas*), en bestämd plats (*Trollhättan*), en bestämd tidning (*Aftonbladet*), ett bestämt djur (*Pålle*), ett bestämt bilmärke (*Saab*) etc.

1.2.2 Styckeord

Styckeord är de substantiv som kan ha **pluralform** (= flertalsform): *hund – hundar, familj – familjer, folkslag – folkslag*. Framför ett styckeord kan man sätta ordet **MÅNGA**.

1.2.3 Massord

Massord är de substantiv som inte kan ha någon pluraländelse: *guld, snö, boskap, mjöl*. Framför ett massord kan man sätta ordet **MYCKET**.

1.3 Substantivets böjningskategorier

1.3.1 Numerus

Substantivets **numerus** är två till antalet:

- **singular(is)** = entalsform: *hund, hus, kalas, stad*
- **plural(is)** = flertalsform: *hundar, hus, kalas, städer*

1.3.2 Form

Ett substantiv kan antingen sättas i **obestämd** eller **bestämd** form:

- **obestämd form singular:** *(en) hund, (ett) hus*
- **obestämd form plural:** *hundar, hus*
- **bestämd form singular:** *(den) hunden, (det) huset*
- **bestämd form plural:** *(de) hundarna, (de) husen*

Obestämd form singular kan föregås av **obestämd artikel**: *en, ett*: *en hund, ett hus*
Den, det och *de* framför substantiv kallas **bestämd fristående artikel**: *den hunden, det huset*
Böjningsändelser som markerar **bestämd form** kallas **bestämd efterställd artikel**: *(den) hund-en, (det) hus-et*.

1.3.3 Kasus

I svenskan har vi två **kasus**. Dessa är:

- **grundform**: *hund, hunden, hundar, hundarna*
- **genitiv** (äggande; -s): *hunds, hundens, hundars, hundarnas*

Ibland saknas genitivformen -s, t.ex. vid vissa orsnamn som slutar på vokal: *Uppsala domkyrka, Örebro slott*.

1.3.4 Genus

Genus betyder "kön". I svenskan uttrycker man **bestämd form singular** med antingen ändelsen *-(e)n* eller *-(e)t*: *hunden, huset*. Detta ligger till grund för språkets två grammatiska genus: **den-genus/n-genus/reale** och **det-genus/t-genus/neutrum**:

- **den-genus/n-genus/reale**: *(den) hunden, (den) bollen, (den) videon, (den) CD-spelaren*
- **det-genus/t-genus/neutrum**: *(det) huset, (det) spelet, (det) garaget, (det) provet*

I gammal svenska hade vi tre genus: maskulinum (*skön*), femininum (*kyrkan, solen*) och neutrum. I dagens svenska lever maskulinum- och femininumformerna endast kvar i ersättningsorden *han* och *hon*, då det rör sig om substantiv som anger biologiskt kön:

- **maskulinum**: *pojken, tjuren, hannen, mannen, gubben, tuppen*
- **femininum**: *flickan, kon, honan, kvinnan, tanten, hönan*

2. Adjektiv ("egenskapsord")

Adjektiv är ord som beskriver hurudan(t) någon eller något är: *stor(t)*, *blå(tt)*.

2.1 Kongruensböjning

Adjektivet **kongruensböjs**. Detta innebär att adjektivet får böjningsformer efter **huvudordets** numerus, form och genus: *Bilen är blå* > *Fatet är blått* > *Katterna är svarta* (där *bilen*, *fatet* och *katterna* är huvudord = substantiv).

2.2. Komparation (jämförelse)

När man **komparerar**, jämför, ett adjektiv utgår man från dess grundform, **positiv**, och komparerar det i komparationsgraderna **komparativ** och **superlativ**. Genom komparationen uttrycks adjektivets olika grad av egenskap: **dum** – **dummare** – **dummast**.

POSITIV	KOMPARATIV	SUPERLATIV	
glad	gladare	gladast	ÄNDELSEKOMPARATION
stor	större	störst	
ung	yngre	yngst	
spännande	mer(a) spännande	mest spännande	PARTIKELKOMPARATION
nedbruten	mer(a) nedbruten	mest nedbruten	
gammal	äldre	äldst	SUPPLETIV KOMPARATION
liten	mindre	minst	
dålig	sämre	sämst	

2.3 Absolut komparativ och absolut superlativ

Ibland använder vi språkbrukare en komparationsform utan att vi egentligen avser att jämföra:

- **absolut komparativ:** *en äldre man*, *en större konkurs*, *en bättre restaurang*
- **absolut superlativ:** *med största nöje*, *utan minsta spår*

2.4 Substantivering av adjektiv

Ett adjektiv kan fungera som substantiv och kallas då ett **substantiverat adjektiv**: *det goda* (av *god*), *det sköna* (av *skön*), *de fattiga* (av *fattig*), *de kristna* (av *kristen*)

3. Verb

Verb omfattar de ord i språket som uttrycker **handling** och talar om vad någon gör eller vad det är som sker. Man kan skilja mellan två typer av verb: **huvudverb** (sådana verb som verkligen betyder något) och **hjälpverb** som hjälper till att bilda **verbfraser** som *är arbetad*, *blir arbetad*, *har arbetat*, *ska(ll) arbeta*, *lär arbeta*, *bör arbeta* osv.

3.1 Finita och infinita verbformer

De **finita verbformerna** utgör kärnan i en sats. De klarar sig självständigt, dvs. de behöver inte hjälp av ett hjälpverb (se ovan).

3.1.1 Finita verbformer

De finita verbformerna är:

- presens (nu-tid): *arbetar*
- imperfekt (då-tid): *arbetade*
- imperativ (uppmaning): *arbeta!*

3.1.2 Infinita verbformer

De övriga verbformerna är infinita. De är:

- infinitiv (verbets grundform som kan föregås av infinitivmärket *att*): (*att*) *arbeta*
- supinum (den form som med hjälpverbet *har* eller *hade* uttrycker något avslutat): (*har/hade arbetat*)
- presens particip (används bl.a. med hjälpverbet *blir*): (*blev*) *arbetande*
- perfekt particip (som används med hjälpverben *vara* och *bli*): (*är/blir*) *arbetad*

3.2 Tema (svaga/regelbundna verb och starka/oregelbundna verb)

Verben kan grupperas i **svaga** och **starka** beroende på hur imperfektformen bildas.

- **Svaga verb** bildar imperfekt (dåtid) genom att man lägger till **ändelser**: *jaga-de*, *böj-de*, *köp-te*. Dessa ändelser läggs till **verbstammen**, som är detsamma som imperativformen (uppmaningsformen): *jaga*, *böj*, *köp*. De svaga verben är **regelbundna**.
- **Starka verb** saknar imperfektändelser. Istället förändras oftast stamvokalen genom s.k. **avljud**: *springa-sprang*, *bita-bet*, *fara-for*. Det finns också verb hos vilka inte bara stamvokalen ändras utan även stammen förändras i imperfekt: *dö-dog*, *slå-slog*, *få-fick*. De starka verben är **oregelbundna**.

För att se hur imperfektändelserna och andra ändelser blir brukar man ta **tema** på verbet:

INFINITIV	IMPERFEKT	SUPINUM	
jaga	jagade	jagat	Konjugation 1
böja köpa	böjde köpte	böjt köpt	Konjugation 2
ro	rodde	rott	Konjugation 3
springa bita fära	sprang bet for	sprungit bitit farit	Konjugation 4

Konjugationen innebär vilken böjningsform verbet tillhör. Sammanlagt kan alltså verbet indelas i fyra olika konjugationer och genom att ta tema på verbet, kan man alltså se till vilken konjugation det hör.

3.3 Tempus (tidsform)

Verben uttrycker olika tidssammanhang. Dessa s.k. **tempus** är:

- presens (nu-tid): *jag arbetar*
- imperfekt (då-tid) *jag arbetade*
- perfekt (har-tid): *jag har arbetat*
- pluskvamperfekt (hade-tid): *jag hade arbetat*
- futurum (ska(II) / kommer att-tid): *jag ska(II) / kommer att arbeta*
- futurum preteriti (skulle-tid): *jag skulle arbeta*

3.4 Hjälpverb

Hjälpverben i svenskan är bl.a. **temporala** och **modala**.

3.4.1 Temporala hjälpverb

De temporala hjälpverben är *ha(va)*, *skola*, *komma att*: *jag har gått*, *jag ska gå*, *jag kommer att gå*

3.4.2 Modala hjälpverb

De modala hjälpverben bl.a. *vilja*, *kunna*, *böra*, *låta*, *få*, *måste*, *lära*. Huvud verbet som det modala hjälp verbet hjälper står alltid i **infinitiv**: *Jag vill arbeta*, *Jag kan gå*, *Jag måste springa*.

3.5 Modus

Modus betyder ungefär "utsägenssätt" och anger vilken uppfattning den som säger/skriver något har om det den säger/skriver (verkligt/önskan/uppmaning). De tre modusen är:

- indikativ (vanliga verbformer i alla tempus): *vara*, *levde*, *får*, *arbeta*
- konjunktiv (önskan): *Det vore bra...*, *Gud välsigne dig*, *Han leve!*
- imperativ (uppmaning/befallning): *arbeta!*, *skriv!*, *läs!*

3.6 Aktiv och passiv form

Med hjälp av ändelsen –s bildar man **passiv form** av aktiva verb. Exempel på detta är:

- **aktiv form**

Läraren rättade skrivningen

Lars målade båten blå

- **passiv form**

Skrivningen rättades av läraren

Av Lars målades båten blå

Subjektet ("den som gör något") i den aktiva satsen blir agent i den passiva satsen.

4. Räkneord

De ordklass som kallas **räkneord** omfattar två typer:

- **grundtal:** *en/ett, två, tre; femtio; hundra; tusen*
- **ordningstal:** *första, andra, tredje; femtionde; hundra, tusende*

5. Interjektioner

Interjektioner är olika utropsord. Till ordklassen interjektioner hör ord som:

- ger uttryck för en känsla: *aj!, djävlar!, usch!, fy!*
- hälsningsord: *hallå!, hej!, tjenare!, god dag!*
- svarsord: *ja, nej, ja så*
- onomatopoetiska (= ljudhärmande) uttryck: *pang!, plask!, splash!, mu!, kuckeliku!*

6. Adverb

Adverb är en ordklass som innehåller ord av olika slag. Den kallas ibland skämtsamt för "ordklassernas slaskhink".

6.1 Rumsadverb

Ett **rumsadverb** svarar på frågorna:

- var? *borta, hemma, inne, ute, där, här etc.*
- vart? *in, ut, hem, dit, hit etc.*
- varifrån? *hemifrån, bortifrån, därifrån, inifrån etc.*

6.2 Sättsadverb

Ett **sättsadverb** svarar på frågan:

- hur? *noggrant, snabbt, sakta etc.*

6.3 Tidsadverb

Ett **tidsadverb** svarar på frågan:

- när? *ofta, snart, ibland, alltid, aldrig, genast etc.*

6.4 Satsadverb

Satsadverben står som bestämning till en hel sats. Den vanligaste bland satsadverben är negationen *inte*, men dit hör också andra ord, t.ex. *därför, kanske, alltså, ju, nog, liksom, absolut, gärna, naturligtvis, rentav, tydligen, tyvärr, visst, äntligen etc.*

6.5 Adverb bildade av adjektiv genom tillägg av ändelsen *-t*

En del adverb bildas av adjektiv genom tillägg av ändelsen *-t*. Till skillnad från adjektiven är dessa adverb oböjliga. Det är andra adverb också! Studera exemplen nedan:

- adjektiv: *Flickan är vacker*
Flickorna är vackra
- adverb *Flickan sjöng vackert*
Flickorna sjöng vackert

7. Prepositioner ("lägesord")

Prepositioner är ord som i de flesta fall står framför ett annat ord, t.ex. ett substantiv, för att binda samman det med något annat ord: gå *till* skolan, skjortan *på* byrån.

7.1 Exempel på prepositioner

Några olika prepositioner som betecknar "läge" är:

i, på, av, till, från, för, med, över, under, bredvid, uppå, hos, mellan, genom, framför, bakom, ovanför, nedanför, innanför, utanför

7.2 Flerordsprepositioner

Alla prepositioner består inte av bara ett ord, utan det finns **flerordsprepositioner**. Exempel på sådana är:

Vi går i skolan från måndag till fredag.
Gjorde du det verkligen för min skull?
Från och med vecka 40 läser vi satslära.
Han återvände för två veckor sedan.

7.3 Prepositionsfraser

Det finns också en del hela fraser som man räknar som prepositioner. Några exempel är:

till skillnad från, bortsett från, beroende på, ifråga om, i egenskap av, med hjälp av, i likhet med

8. Pronomen

Pronomen är ord som i vissa fall har en tydlig ersättande funktion:

Pelle älskar Anna = Han älskar henne
Anders mamma är polis = Hans mamma är det (dvs. polis)

Pronomen tillhör de vanligaste orden i språket och indelas i nio olika grupper:

- personliga pronomen
- reflexiva pronomen
- demonstrativa pronomen
- relativa pronomen
- interrogativa pronomen
- possessiva pronomen
- reciproka pronomen
- determinativa pronomen
- indefinita pronomen

8.1 Personliga pronomen (dialogpronomen)

Personliga pronomen är pronomen som ersätter substantiv. Tabellen nedan visar personliga pronomens indelning i **subjekts- och objektsformer** (*Jag såg honom, Han såg mig*) i singular och plural:

	Singular			Plural		
	1.	2.	3.	1.	2.	3.
Subjekts- former	jag	du	han, hon, den, det	vi	ni	de
Objekts- former	mig	dig	honom, henne, den, det	oss	er	dem

8.2 Possessiva pronomen (äganpronomen)

Possessiva pronomen uttrycker ägande. Detta illustreras i följande tabell:

	Singular				Plural		
	1.	2.	3.		1.	2.	3.
1. min	2. din	3. hans, hennes, dess		1. vår	2. er	3. deras	

8.3 Reflexiva pronomen (spegelpronomen)

Svenskan har ett egentligt **reflexivt pronomen**, nämligen *sig*. För övriga personer används objektsformer av personliga pronomen i reflexiv användning. Några exempel får illustrera:

Jag tvättar mig Du tvättar dig Vi tvättar oss Ni tvättar er

8.4 Reciproka pronomen (pronomen som uttrycker ömsesidighet)

Svenskan har ett **reciprokt pronomen**, *varandra*, som uttrycker ömsesidighet.

8.5 Demonstrativa pronomen (utpekande pronomen)

De **demonstrativa pronomenen** är alltid betonade: *Den flickan känner jag, Sådan är han.*

Exempel på demonstrativa pronomen är:

Den, denne, den där, den här, densamme, samme, sådan, dessa

Exempel: *Den här hunden heter Fido.*

8.6 Relativa pronomen (tillbakasyftande pronomen)

Det allra vanligaste **relativa pronomenet** är **som**, som inleder en bisats och syftar tillbaka på ett ord i föregående sats, det s.k. **korrelatet**:

*Mannen, som går där, är skolans rektor. [som syftar tillbaka på **mannen**]*

*Där är tröjan som du lånade. [som syftar tillbaka på **tröjan**]*

De relativa pronomena är:

som, vars, vilket, vilken, vad

Några exempel:

Läraren som går där borta heter Ivan.

Läraren, vars hela framtid stod på spel, var stressad.

I brevet, vilket var adressaten tillhanda i fredags, låg det en check.

Hon har allt vad (= det som) en flicka i hennes ålder kan önska sig.

8.7 Determinativa pronomen (framåtsyftande pronomen)

Den/de/de som följs av en relativsats kallas **determinativa pronomen**:

Den som går sist stänger dörren!

Väck inte den man som sover där borta!

8.8 Indefinita pronomen (obestämda pronomen)

Till de **indefinita pronomena** räknas t.ex.: **man, en, ens, någon, ingen, ingenting, någondera, var, varje, varenda, få, flera, många, åtskilliga, all, allting, samtliga, alla**

Exempel: *Någonting har hänt honom. Varje barn vet detta. De vet ju allting.*

8.9 Interrogativa pronomen (frågepronomen)

De **interrogativa pronomena** är bl.a.:

vem, vad, vilken, vilkendera, vad för (en), hur(u)dan

Exempel: *Vad heter han som går där borta? Vad för en är det som går där borta?*

9. Konjunktioner

Konjunktioner är bindeord mellan ord och mellan grupper av ord i en mening. Konjunktionerna kan indelas i två grupper: **samordnande konjunktioner** och **underordnande konjunktioner**.

9.1 Samordnande konjunktioner

De **samordnande konjunktionerna** binder samman ord av samma slag (*mannen **och** kvinnan*, dvs. *substantiv + konjunktion + substantiv*). De sammanbinder även satser av samma slag, t.ex. två huvudsatser (*Stina äter **och** Sture dricker*, dvs. *huvudsats + konjunktion + huvudsats*). De samordnande konjunktionerna är:

- för • eller • men • ty • utan • och
- så • samt

Ett tips för att hålla i minnet vilka de samordnande konjunktionerna är, är att lära in följande "nonsensord": **FEMTUOSS**, där varje bokstav motsvarar den inledande bokstaven i respektive samordnande konjunktion.

9.2 Underordnande konjunktioner

De underordnande konjunktionerna binder samman bisatser med huvudsatser (*Jag blev orolig, **eftersom** du inte hörde av dig*, dvs *huvudsats + konjunktion + bisats*).

Man kan indela de underordnande konjunktionerna i olika grupper beroende på vilken betydelse de uttrycker:

- **tid**: *då, när, sedan, medan, innan*
*Jag går, **när** han kommer.*
- **jämförelse**: (*så*)*som, än*
*Stina är snyggare **än** jag (är).*
*Han är lika ung **som** jag (är).*
- **följd**: *så att*
*Han åt **så att** byxorna sprack.*
- **avsikt**: *för att*
*Jag går **för att** du ska få vara ensam.*
- **orsak**: *därför att, eftersom, emedan*
***Eftersom** han kommer till festen, blir den säkert ett fiasko.*
- **villkor**: *om* (i fraser som *på villkor att*)
*Jag går, **om** han kommer.*
- **medgivande**: *fast, även om, trots att*
***Även om** jag har ätit middag, är jag fortfarande hungrig.*

- **frågande:** *vilken, vem som, varför, hur, när*
*Hon frågade **om** jag hade gott om pengar.*
*Hon förstod inte **varför** han hade kommit.*
*De såg **vem** som kom.*

En av de underordnande konjunktionerna är *att*. Lägg dock märke till att *att* kan vara antingen konjunktion eller infinitivmärke:

- **konjunktion:** *Problemet är **att** han inte vill läsa.*
- **infinitivmärke:** *Det är bra **att** läsa sina grammatikläxor.*

Konjunktionen *att* kallas för **allmänt underordnande att** och inleder s.k. att-bisatser.

Övningar

Vilket ord är konjunktion i följande meningar? Stryk under och ange vilken typ av konjunktion (samordnande eller underordnande) det rör sig om.

Är du hemma i kväll, eller ska du bort?
 Anders och Anna ska gå på bio i kväll, eftersom de har vunnit biljetter på lotteri.
 Jag somnade innan de gick.
 Du är mycket vackrare än jag.
 Jag går så att du får lite lugn och ro.
 De visste varför hon skulle resa.
 I dag ska jag inte gå till skolan och träningen, utan jag ska stanna hemma för att jag är sjuk.
 Att han kom var otroligt dumt.
 Jag undrar, om du har gott om pengar.
 Hon står där trots att hon inte skulle komma.

För att se om en sats är huvudsats eller bisats kan man göra ett test enligt "HEFF- och BIFF-reglerna":

HEFF-regeln: "i Huvudsats inte EFter Finita verbet"

Var hamnar negationen inte om du sätter in den i satsen?

Jag köper en bil.
 Jag har köpt en bil.
 Jag vill köpa en bil, men jag har inga pengar.

BIFF-regeln: "i Bisats Inte Före Finita verbet"

Var hamnar negationen om du sätter in den i satsen?

Jag hoppas att du köper en bil.
 Jag hoppas att du har köpt en bil.
 Jag vet att du vill köpa en bil.
 Jag köper en bil om du lånar mig pengar.

SAMORDNING

Satser och satsdelar av samma slag sätts samman.

Sture arbetar och Sixten slappar.
H-sats H-sats

Sture och Sixten super och härjar.
Subjekt Predikat

HUVUDSATSER OCH BISATSER

(1) HEFF-regeln

”i Huvudsats EFter Finita verbet”

*Jag köper **inte** en bil.*

*Jag har **inte** köpt en bil.*

(2) inleds av samordnande konjunktioner

*för eller men ty utan
och så samt*

*Jag vill köpa en bil, **men** jag
har inga pengar.*

(3) fungerar inte som en satsdel i någon annan sats

UNDERORDNING

Bisatser sätts samman med huvudsatser eller med andra bisatser i en hierarki av satser.

Experterna tror att Sveriges ekonomi blir bättre.

Finansministern, som är professionell pessimist, ser dystur ut.

BIFF-regeln

”i Bisats Inte Före Finita verbet”

Jag hoppas att du inte köper en bil.

Jag hoppas att du inte har köpt en bil.

inleds av bisatsinledare

- underordnande konjunktioner

*Jag vet **att** du vill köpa en bil*

*Jag köper en bil, **om** du lånar mig
pengar.*

- adverb eller pronomen

*Jag vet **var** hon bor.*

*Jag hörde **vem** som vann.*

*Jag känner Stina, **som** kommer från
från Boden.*

fungerar som satsdel inom en överordnad sats

*Jag vet att du vill köpa en bil,
dir.obj/ao*

*trots att du inte har några pengar.
omst.advl.*

RELATIVA BISATSER

Pojken, vilken jag känner, åt ett äpple, som var möjligt.

- En relativ bisats inleds av ett relativt pronomen eller av ett relativt pronominaladverb.

Ex. *som* vars *vilken* *vad* (= det som) *då* (= vid vilken tidpunkt)

där (= på vilken plats) *varifrån* (= från vilken plats)

UNDERORDNING AV SATSER

a. huvudsats *Gusten höjde rösten,*

b. bisats 1 *medan han talade*

c. bisats 2 *så att alla hörde*

d. bisats 3 *vad bråket gällde.*

NARRATIVA (= "berättande") BISATSER

1. Bisatser som inleds med allmänt underordnande *att*.

Att han kom var otroligt dumt.

Vi såg att han kom.

Problemet är att han inte vill komma.

Problemet att han inte vill komma kan vi inte lösa nu.

2. Bisatser som inleds av underordnande konjunktioner.

1. Tid: *då* *när* *sedan* *emedan* *innan*

Jag går, när han kommer.

2. Jämförande: (*så*)*som* *än*

Han är äldre än jag (är).

Han är lika gammal som jag (är).

3. Följd: *så att*

Han åt så att byxorna sprack.

4. Avsikt: *för att*

Jag går för att du skall få vara ensam.

5. Orsak: *därför att* *eftersom* *emedan*

Festen blir säkert trevlig, eftersom han kommer till den.

6. Villkor: *om* (fraser som *på villkor att* etc.)

Om han kommer, går jag.

7. **Medgivande:** *fast även om trots att*
Även om jag har ätit middag, är jag fortfarande hungrig.

FRÅGEBISATSER

Hon frågade om jag hade gott om pengar.

Om han kommer är osäkert.

Frågan om han kommer är fortfarande obesvarad.

Hon förstod inte varför han hade kommit.

De såg vem som kom.

De visste varför han åkte bort.

- En frågebisats kan inledas av den frågande konjunktionen *om*, av pronomen eller av adverb:

vilken vem som varför hur när (av "frågetyp")

Övning: Huvudsats och bisats

Stryk under bisatserna i följande meningar. Ange om det rör sig om konjunktionsbisatser (och att-bisatser), frågebisatser eller relativa bisatser.

1. Pojken, vilken jag känner, åt ett äpple, som var möjligt.
2. Att han kom var otroligt dumt.
3. Jag går, när han kommer, eftersom jag vill att ni skall få vara i fred.
4. Han åt så att byxorna sprack.
5. Är du lika gammal som jag är?
6. Eftersom han kommer till festen i kväll, blir den säkert trevlig.
7. Du är äldre än jag är, emedan du har fler rynkor.
8. Problemet att han inte vill komma kan vi inte lösa nu.
9. Gusten höjde rösten, medan han talade så att alla hörde vad bråket gällde.
10. Platsen, varifrån han kommer, är inte vidare trevlig.
11. Även om jag har ätit middag, är jag fortfarande hungrig.
12. Frågan om han kommer är fortfarande obesvarad.
13. – Jag ska lägga mig innan ni kommer hem.
14. De visste varför han åkte bort.
15. Han kommer inte, därför att han har fått andra saker att göra.
16. Kommunen, vars ekonomi inte var den bästa, skulle spara kraftigt på lapplisorna sedan deras löner skenat iväg i en faslig fart...
17. Om han kommer är osäkert.
18. Vet du något om när han kommer?
19. Brandmännen tror att vattnet i slangarna kommer att ta slut.
20. Sade han något om tiden då det inträffade?

Övningar i grammatik

1. Substantiv

- A. Vad är kännetecknande för ett substantiv?
- B. Vad innebär det att ett substantiv kan vara **konkret**? Ge exempel på fem konkreta substantiv!
- C. Vad innebär det att ett substantiv kan vara **abstrakt**? Ge exempel på fem abstrakta substantiv!
- D. Vilka är de **obestämda artiklar**, som man kan sätta framför ett substantiv?
- E. Vad menas med **egennamn**? Ge exempel på olika egennamn!
- F. Vad är typiskt för **styckeord**? Ge exempel på tre konkreta och tre abstrakta styckeord!
- G. Vad är typiskt för **massord**? Ge exempel på tre konkreta och tre abstrakta massord!
- H. Substantivet har fyra typiska böjningskategorier: **numerus, form, kasus och genus**. Vad innebär dessa böjningskategorier?
- I. Vad menas med **singularis** och **pluralis**? Till vilken böjningskategori hör termerna? Ge exempel på fem substantiv i singularis och pluralis.
- J. Vad menas med **obestämd form** och **bestämd form**? Till vilken böjningskategori hör termerna?
- vad heter dator i **obest. form sing.** och **obest. form plur.**?
 - vad heter dator i **best. form sing.** och **best. form plur.**?
- K. Vad menas med **grundform** och **genitiv**? Till vilken böjningskategori hör termerna? Ange fem substantiv först i grundform, sedan i genitivform!
- L. Vad menas med **genus**?
- M. Vilka genus finns i svenskan?
- vilka genus står orden *boll, hus, garage, kassett, CD-spelare* och *prov* i?
- N. Stryk under samtliga substantiv nedan och ange deras **numerus, form, kasus och genus**. Ange dessutom om de är **egennamn, styckeord** eller **massord** samt om de är **konkreta** eller **abstrakta**:

boken	Peter	balkongdörrarna	glad	bister
fem	lampors	diplomen	över	bredvid
tenn	socker	gungans	övertäckning	i morgon
rävar	stoet	tupparnas	kuckeliku	hej!

2. Adjektiv

- A. Vad menas med att **adjektiv**?
- B. Adjektiven **kongruensböjs**. Vad innebär detta?
- C. Vad menas med **komparation**? Vilka är **komparationsgraderna**?
- D. Vad innebär **partikelkomparation**?
- E. Vad menas med **suppletiv komparation**?
- F. Konstruera en mening där **absolut komparativ** och **absolut superlativ** ingår.
- G. Ett adjektiv kan fungera som substantiv (= **substantiverat adjektiv**). Ge två exempel.
- H. Stryk under samtliga adjektiv nedan och **komparera** dem:

Tös	grann	usel	diplom	kasus	ofattbar
Ljuvlig	dator	trekantig	ovanför	ung	liten

Nils Ericsonsgymnasiet Trollhättan (ASG)

Övningar i grammatik

3. Verb

- A. Vad är typiskt för ordklassen **verb**?
- B. Förklara skillnaden mellan **huvudverb** och **hjälpverb**.
- C. Vilka är de **finita verbformerna**?
- D. Vilka är de **infinita verbformerna**?
- E. Vad är kännetecknande för **svaga/regelbundna verb**? Ge två exempel på sådana verb.
- F. Vad är kännetecknande för **starka/oregelbundna verb**? Ge två exempel på sådana verb.
- G. När man tar **tema** på ett verb använder man tre olika termer. Vilka?
 - ta tema på verben *laga, röja, döpa, bita, fara* och *bo*!
 - vilka av ovanstående verb är **starka** respektive **svaga**?
- H. Vad menas med **tempus**? Vilka är tempusformerna?
- I. I svenskan finns tre **modus**. Vilka? Ge exempel!
- J. Meningen *Pelle rastade hunden* står i **aktiv form**. Skriv om meningen, så att den står i **passiv form**!
- K. Stryk under samtliga verb nedan och ange om de är **finita** eller **infinita**, **svaga/regelbundna** eller **starka/oregelbundna**, vilket **tempus** de står i samt ta **tema** på dem. Ange dessutom om hjälpverben är **temporala** eller **modala**:

leka	bok	lade	ligger	är plockad
plockande	vill plocka	lär springa	koko!	skall leva
diplom	litteratur	kom!	Linus	kommer att gå

4. Räkneord

- A. **Räkneorden** indelas i två typer av ord. Vilka? Ge exempel på räkneord från de två typerna!

5. Interjektioner

- A. Vad är en **interjektion**?
- B. Ge exempel på ord (interjektioner) av olika slag!

/ Andreas Strindberg

**Nils Ericsonsgymnasiet
Trollhättan (ASG)**

Övningar i grammatik

6. Adverb

- A. Förklara vad ett **adverb** är.
- B. Vad menas med **rumsadverb**? Ge exempel! Hur kan du se, att det är just ett rumsadverb?
- C. Vad menas med **sättsadverb**? Ge exempel! Hur kan du se, att det är just ett sättsadverb?
- D. Vad menas med ett **tidsadverb**? Ge exempel! Hur kan du se, att det är just ett tidsadverb?
- E. En del adverb, som bestämmer ett verb, bildas av adjektiv. Vilken metod kan du använda för att kontrollera ett sådant ord när du är osäker på om det rör sig om ett adjektiv eller adverb?
- F. Vad menas med **satsadverb**? Ge exempel! Hur kan du se, att det är just ett satsadverb?
- G. Stryk under nedanstående adverb och ange vilken typ det är:

stor	upp och ner	bakifrån	hemma
utantill	här	någonstans	överallt
jätte	liten	bok	mellan
nedåt	kongruens	grammatik	helt enkelt
aldrig	Han går snabbt	Hon är snabb	hej!

7. Prepositioner

- A. Ge tio exempel på **prepositioner**!
- B. Vad menas med **flerordsprepositioner**? Ge exempel!
- C. Ge fyra exempel på **prepositionsfraser**!

/ Andreas Strindberg

**Nils Ericsonsgymnasiet
Trollhättan (ASG)**

Övningar i grammatik

8. Pronomen

A. Ersätt substantiven med pronomen i följande två meningar:

- Arne ogillar Kurt.
- Katten är Kurts och Guns.

B. Ange **personliga pronomen** (i subjekts- och objektsform) för:

- 2 person singularis
- 2 person pluralis
- 3 person singularis
- 3 person pluralis
- 1 person singularis

C. Vilka är de **possessiva pronomina** (singular- och pluralformer)

D. Vilka är de vanligaste **relativa pronomenen**?

E. Skriv fyra meningar, i vilka minst tre olika relativa pronomina ingår.

F. Ange exempel på andra typer av ord, som ingår i ordklassen pronomen. Definiera dem gärna (t.ex. reciproka pronomen, determinativa pronomen, interrogativa pronomen) om du kan.

G. Vilka av nedanstående ord ingår i ordklassen pronomen (några ord kan tillhöra fler än en ordklass)?

allting	de	denna	hund	flicka	över
ingenting	vi	det där	son	som	man
jag	när	hurdan	också	innan	efter
din	Kurt	henne	varje	tryggt	trygg

9. Konjunktioner

Ange vilken typ av **konjunktion** (samordnande eller underordnande) det rör sig om i nedanstående meningar. Stryk under konjunktionen.

A. Är det Peter eller Johan som står där borta?

B. Anders och Anna ska gå på bio i kväll, eftersom de har vunnit biljetter på lotteri.

- C. Hunden, vars svans var avbiten på tre ställen, fick ett ben av sin matte.
- D. Min far, som bor i Malmö, är ful.
- E. Jag somnade innan de gick.
- F. Lars är bättre än jag på svensk grammatik.
- G. I dag ska jag inte gå till skolan, utan jag ska stanna hemma för att jag är sjuk.
- H. Jag blev så arg, därför att Kurt ljög för mig.
- I. Trots att Per är här går du där.
- J. Att han kom var otroligt dumt.
- K. Problemet att han inte vill komma kan vi inte lösa just nu.
- L. De visste varför hon åkte bort.
- M. Jag går så du får lite lugn och ro.
- N. Mannen hade inte sett den nya bilmodellen för han hade varit sjuk.

/ Andreas Strindberg

Övning: Huvudsats och bisats

Stryk under bisatserna i följande meningar. Ange om det rör sig om konjunktionsbisatser (och att-bisatser), frågebisatser eller relativa bisatser.

1. Pojken, vilken jag känner, åt ett äpple, som var möjligt.
2. Att han kom var otroligt dumt.
3. Jag går, när han kommer, eftersom jag vill att ni skall få vara i fred.
4. Han åt så att byxorna sprack.
5. Är du lika gammal som jag är?
6. Eftersom han kommer till festen i kväll, blir den säkert trevlig.
7. Du är äldre än jag är, emedan du har fler rynkor.
8. Problemet att han inte vill komma kan vi inte lösa nu.
9. Gusten höjde rösten, medan han talade så att alla hörde vad bråket gällde.
10. Platsen, varifrån han kommer, är inte vidare trevlig.
11. Även om jag har ätit middag, är jag fortfarande hungrig.
12. Frågan om han kommer är fortfarande obesvarad.
13. – Jag ska lägga mig innan ni kommer hem.
14. De visste varför han åkte bort.
15. Han kommer inte, därför att han har fått andra saker att göra.
16. Kommunen, vars ekonomi inte var den bästa, skulle spara kraftigt på lapplisorna sedan deras löner skenat iväg i en faslig fart...
17. Om han kommer är osäkert.
18. Vet du något om när han kommer?
19. Brandmännen tror att vattnet i slangarna kommer att ta slut.
20. Sade han något om tiden då det inträffade?

Grammatik – syntax (satslära)

En grundläggande term inom satsläran är **sats**. Vad är då en sats? En fullständig sats innehåller ett **subjekt** och ett **predikat** (= verb eller verbfras). I exemplet *Linus kort* finns det ingen anknytning mellan de två orden – de är bara radade efter varandra. Skriver man istället *Linus är kort*, får orden en mening – de utgör en meningsfull enhet. Det är denna enhet man kallar sats.

1. Predikat (p) och subjekt (s)

Kärnan i en sats (se ovan) utgörs av *predikat* (p) och *subjekt* (s):

Stina äter.	Hon äter.	Vår gamla moster har ätit.
De skulle vilja äta mer tårta.		Att äta är gott.

Predikatet (p) består av verb i deras olika former:

Anna <u>leker</u> .	Fråga: <i>Vad händer i satsen?</i>
p	Svar: Någon leker . Leker är predikat.

Anna <u>har lekt</u> en lek.	Fråga: <i>Vad händer i satsen?</i>
p	Svar: Någon har lekt . Har lekt är predikat.

Subjektet (s) kan bestå av ett substantiv (med eller utan bestämmningar), **ett pronomen** eller **en infinitiv**. Det kan också vara ett **substantiverat adjektiv** (Den gamle lever farligt.).

s p

<u>Anna leker</u> .	Fråga: <i>Vad händer i satsen?</i>
s p	Svar: Någon leker . Leker är predikat.
	Fråga: <i>Vem (vad/vilka etc.) leker?</i>
	Svar: Anna leker . Anna är subjekt.

<u>Hon har inte lekt</u> en lek.	Fråga: <i>Vad händer i satsen?</i>
s p p	Svar: Någon har lekt . Har lekt är predikat.
	Fråga: <i>Vem har lekt?</i>
	Svar: Hon har lekt . Hon är subjekt.

Några speciella typer av subjekt är:

• **opersonligt subjekt** (platshållarssubjekt): Det regnar. Det blåser. Det knackar på dörren.

s p s p s p

• **formellt subjekt** (fs) och **egentligt subjekt** (eg s): Det bor en präst i vårt kvarter.

fs p eg s

Fråga: *Vad händer i satsen?*
Svar: Någon **bor**. **Bor** är predikat.
Fråga: *Vem bor?*

Svar: **Det bor. Det** är formellt subjekt.

Svar: **En präst bor. En präst** är egentligt subjekt.

2. Objekt

Många av de verb som uttrycker en handling kräver ett komplement som anger föremålet för handlingen. Detta komplement kallas **objekt** och de finns av flera slag.

2.1 Direkt objekt (dir obj) / ackusativobjekt (ao)

Det direkta objektet (eller ackusativobjektet) är *den, det* eller *de* som är föremål för predikatets handling.

Kalle köper en motorcykel.
s p dir obj / ao

Fråga: *Vad händer i satsen?*

Svar: Någon **köper. Köper** är predikat.

Fråga: *Vem köper?*

Svar: **Kalle köper. Kalle** är subjekt.

Fråga: *Vad köper Kalle?*

Svar: **Kalle köper en motorcykel. En motorcykel** är direkt objekt / ackusativobjekt.

Ta ut satsdelarna själv genom att ställa frågorna: Pelle hade fått en leksaksbil.

2.2 Indirekt objekt (ind obj) / dativobjekt (do)

Det objekt som betecknar en mottagare kallas indirekt objekt (eller dativobjekt).

Kalle köper Olle en motorcykel.
s p indir dir obj/ ao
obj/
do

Fråga: *Vad händer i satsen?*

Svar: Någon **köper. Köper** är predikat.

Fråga: *Vem köper?*

Svar: **Kalle köper. Kalle** är subjekt.

Fråga: *Vad köper Kalle?*

Svar: **Kalle köper en motorcykel. En motorcykel** är direkt objekt / ackusativobjekt.

Fråga: *Till vem köper Kalle en motorcykel?*

Svar: **Kalle köper en motorcykel till Olle. Olle** är indirekt objekt / dativobjekt.

Ta ut satsdelarna själv genom att ställa frågorna: De gav en tiokrona till henne.

Övning: Ta ut satsdelarna!

1. Vi önskade honom en trevlig resa.
2. Agenten ordnade ett nytt och bättre proffskontrakt till Lukas.
3. Arbetsförmedlingen lyckades skaffa Kurt ett intressant jobb.
4. Agata visade Agneta sin hemliga dagbok.
5. Hon gav mig en läxa som jag sent ska glömma.

Grammatik: Satslära

3. Predikatsfyllnad

Predikatsfyllnad är en nödvändig bestämning, som inte kan tas bort från satsen. Man räknar med två typer av predikatsfyllnad, *subjektiv predikatsfyllnad* (s pf) och *objektiv predikatsfyllnad* (o pf).

3.1 Subjektiv predikatsfyllnad

Den **subjektiva predikatsfyllnaden** rättar sig efter subjektet och kongruensböjs med detta (se ordet "kongruens" i dina anteckningar om adjektivet). Exempel på sådana verb som kräver ett kompletterande ord för att det ska bli ett innehåll i satsen är

vara, bli(va), heta, kallas, tyckas, förefalla, verka, anses, väljas

Han kallas Plutten.
s p s pf

Ta ut satsdelarna:

Han är snygg.

Han blev professor.

Segern är vår.

3.2 Objektiv predikatsfyllnad

Bland de verb som konstrueras med subjektiv predikatsfyllnad, finns de passiva verben *kallas*, *väljas* och *anses*. Väljer man istället dessa verbs aktiva form, får man en konstruktion med objekt. Predikatsfyllnaden kongruensböjs med objektet och kallas därför för **objektiv predikatsfyllnad**.

Vi valde henne till sekreterare.
s p obj o pf

Ta ut satsdelarna:

Vi valde dem till klassrepresentanter.

4. Adverbial (al)

Satsdelen **adverbial** bestämmer (preciserar) verb, adjektiv och adverb. Den anger *tid*, *rum* *sätt* etc. Inom formläran är adverb beteckning på en ordklass, men inom syntaxen (satsläran) på en satsdel. Kan du tids-, rums- och sättsadverb är det lätt att hitta adverbial i en sats, för ord ur ordklassen adverb fungerar alltid som adverbial.

4.1 Rumsadverbial (ral)

Satsdelen **rumsadverbial** anger:

- **befintlighet** (svarar på frågan **VAR?**): Bussen står på hållplatsen.
- **riktning till** (svarar på frågan **VART?**): Bussen går till Sylte.
- **riktning från** (svarar på frågan **VARIFRÅN?**): Bussen går från Lextorp.

4.2 Tidsadverbial (tal)

Satsdelen **tidsadverbial** anger:

- **tidpunkt** (svarar på frågan **NÄR?**): Han reser i kväll.

- **tidslängd** (svarar på frågan **HUR LÄNGE?**): Hon studerade i tre timmar.
- **frekvens** (svarar på frågan **HUR OFTA?**): Han studerade varje dag.

4.3 Sättsadverbial (sal)

Satsdelen **sättsadverbial** svarar på frågan

- **HUR? / PÅ VILKET SÄTT?**: Sten arbetar flitigt.

Torsten äter glupskt.

4.4 Satsadverbial (satsal)

Hela satsen kan bestämmas av ett satsadverb (se under ordklassen ADVERB). Detta benämns då **satsadverbial**:

Hon kommer inte på lördag.

s p sats tal
 al

Hon kommer knappast på lördag.

s p satsal tal

Hon kommer troligtvis på lördag.

s p satsal tal

Hon kommer säkert på lördag.

s p satsal tal

Hon kommer lyckligtvis på lördag.

s p satsal tal

Hon kommer tyvärr på lördag.

s p satsal tal

4.5 Agent (ag)

Satsdelen **agent** förekommer bara i passiva satser. De föregås av prepositionen **av**:

Förhørsledaren utfrågar den fientlige agenten. (AKTIV SATS)

s p dir obj / ao

Den fientlige agenten utfrågas av förhørsledaren. (PASSIV SATS)

s p ag

Övning: Ta ut satsdelarna!

Hon läste inte flitigt på biblioteket hela dagen.

Om en vecka måste jag resa till Berlin.

Den nya bilmodellen går snabbt.

Vädret blir soligt vid Västkusten.

Amanda löste elegant problemet.

När du blir större, kommer du nog begripa bättre.

Anders var väldigt förkyld. Det märktes tydligt.

Om du inte är snäll, får du stryk.

Finansministern gick glad i hågen till statsministerns kansli.

Peter grät av glädje, när han fick se resultatet.

Redan de gamla grekiska skulptörerna högg ofta i sten.

Boken skrevs av Emile Zola i Paris.

**Nils Ericsonsgymnsiet
Trollhättan (ASG)**

5. Attribut (attr)

Attribut är direkta bestämningar till **substantiv**, och de står i direkt anslutning (före eller efter) sitt huvudord (som alltså alltid är ett substantiv).

5.1 Framförställda attribut

De framförställda attributen (bestämningarna till huvudorden) är placerade före substantivet.

5.1.1 Adjektivattribut (adj attr)

Adjektivattributen placeras, förutom i några undantags fall (*Sven lille*), framför sitt huvudord. Adjektivattributen kan bestå av

adjektiv	particip	räkneord	pronomen
en glad man små utgifter	skrattande poliser en avbruten gren	tio kvinnor på fjärde plats	allt hopp några får

adj attr adj attr

Det stod en liten man med en röd bok utanför affären.

fs p eg s ral

Ta ut satsdelarna: Det stod en liten hund med röd päls och gråa ögon vid porten.

5.1.2 Genitivattribut (gen attr)

Genitivattribut placeras också i normala fall framför sitt huvudord. Undantagsfall är i uttryck som *vännen min, far hans* etc.

genitivformer

Svens bok
bilarnas bensinförbrukning

possessiva former

min bok
våra skulder

gen attr gen attr

Han stal min bok och din CD.

s p dir obj/ao

Ta ut satsdelarna: Det är min skuld till hennes pappas affär.

5.1.3 Måttsattribut (måttasattr)

Till **måttsattributen** räknas t.ex.

en **liter** vatten två **kilo** margarin en **klick** smör

5.1.4 Epitet (ep)

Epitet utgörs av titlar, preciseringar av olika slag etc. De står alltid framför ett huvudord

fru Svensson **doktor** Jansson **staden** Trollhättan
hundvalpen Fido **adjunkt** Bergmark **pastor** Johansson

5.2 Efterställda attribut

Det finns också attribut som placeras efter sitt huvudord. Dessa kallas efterställda attribut. Några exempel ges nedan.

5.2.1 Prepositionsattribut (prep attr)

Ett **prepositionsattribut** består av en preposition och en s.k. nominalfras (substantiv eller substantiviskt pronomen)

en vän **till mig** resa **utan mål** kvinnan **i soffan**

5.2.2 Apposition (app)

Apposition följer alltid efter sitt huvudord, och appositionen avskiljs med kommatecken.

Doktor Jönsson, **vår husläkare**, är en skicklig yrkesman.

Stockholm, **Sveriges huvudstad**, har en stor befolkningsmängd.

5.2.3 Infinitivattribut (inf attr)

Infinitivattribut består av infinitivmärket **att** och en infinitiv

viljan **att leva** förmågan **att övertyga** agent 007 med rätt **att döda**

Ta ut satsdelarna

”Livet är otroligt grymt”, tänkte den deppade rosafärgade grisen i sin stia, när julen närmade sig med stormsteg.

**Nils Ericsonsgymnasiet
Trollhättan (ASG)**

Övningar i satsanalys

Spielbergs nya film fick blandade recensioner.

Alla mina barn har studerat utomlands.

Åtminstone ett glas mjölk om dagen skadar dig inte!

Författaren och journalisten Annette Kullenberg har skrivit många böcker.

Göteborg, Sveriges andra stad, grundlades på 1600-talet.

Skatteministern försvarade aktieägarnas avdragsrätt för förvaltningskostnader.

Flickan i Havanna hade inte mycket pengar, när hon mötte sjömannen Fritjof Andersson >>>

från Sverige.

De små barnen leker energiskt i sandlådan.

De små barnen i sandlådan leker energiskt.

Tyvärr är Axels och Birgittas äktenskap olyckligt.

Frestelsen att resa, blev till sist övermäktig.

Min röda lilla båt målades av Per i går morse.

Där borta sitter min syssling från Vänersborg.

På nästa sida finner du ett lösningsförslag till övningen i satsanalys!

Lösningsförslag

Nils Ericsonsgymnasiet
Trollhättan (ASG)

Övningar i satsanalys

Gen. attr. adj. attr. adj. attr.
Spielbergs nya film fick blandade recensioner.
S P dir obj / ao

adj. attr. gen. attr.
Alla mina barn har studerat utomlands.
S P tal

måls-attr. Prep. attr.
Åtminstone ett glas mjölk om dagen skadar dig inte!
Satsal S P dir. obj / ao Satsal

epitet
Författaren och journalisten Annette Kullenberg har skrivit många böcker.
S P dir obj / ao

app
Göteborg, Sveriges andra stad, grundlades på 1600-talet.
S P tal

gen. attr. prep. attr.
Skatteministern försvarade aktieägarnas avdragsrätt för förvaltningskostnader.
S P dir. obj. / ao

Prep. attr. adj. attr. ep
Flickan i Havanna hade inte mycket pengar, när hon mötte sjömannen Fritjof Andersson >>>
S P Sats- al dir obj / ao S P dir obj
tal
Fritjof Andersson föregående rad är huvudordet!

Prep. attr.
från Sverige.
dir obj
tal

Detta är en "överkursmening".

adj. attr.
De små barnen leker energiskt i sandlådan.
S P sal tal

adj. attr. Prep. attr.
De små barnen i sandlådan leker energiskt.
S P sal

gen. attr.
Tyvärr är Axels och Birgittas äktenskap olyckligt.
Satsal P S PF

inf. attr.
Frestelsen att resa, blev till sist övermäktig.
S P tal PF

gen. attr. adj. attr. adj. attr.
Min röda lilla båt målades av Per i går morse.
S P ag tal

prep. attr.
Där borta sitter min syssling från Vänersborg.
tal P S

**Nils Ericsonsgymnasiet
Trollhättan (ASG)**

Ytterligare övningar i satsanalys

Ta ut alla satsdelar i följande meningar. Använd de förkortningar du lärt dig.

Far ror en liten eka ute på den spegelblanka viken i Vänern.

Den lilla flickan leker en rolig lek.

Fartens tjusning lockade.

Fisken slök betet häftigt.

Läraren i svenska gav klassen en lång läxa.

Den blanka vattenytan reflekterar solens starka strålar.

Kamrer Svensson hade gått upp två kilo, när han avslutade sin semester.

Det stod två röda vackra blommor i fönstret. De bildade en fint blickfång.

Har du upplevt känslan att vara förälskad?

I går kväll satt jag och min bror och drack kaffe på den nymålade verandan.

Nästa vecka kommer jag att resa till Italien, för att träffa min familj.

Tvillingarna kallas Bill och Bull, när vi är skämtsamma.

Han har nog inte hittat rätt.

Hon är kanske hemma i kväll.

Ibland var vi ovänner, när vi var små barn.

Lösningsförslag

Nils Ericsonsgymnasiet Trollhättan (ASG)

Ytterligare övningar i satsanalys

Ta ut alla satsdelar i följande meningar. Använd de förkortningar du lärt dig.

Far ror en liten eka ute på den spegelblanka viken i Vänern.
S P ao/dir.obj. ral

Den lilla flickan leker en rolig lek.
S P ao/dir.obj.

Fartens tjuvning lockade.
S P

Fisken slök betet häftigt.
S P ao/dir.obj. sal

Läraren i svenska gav klassen en lång läxa.
S P do/ind. ao/dir.obj.

Den blanka vattenytan reflekterar solens starka strålar.
S P ao/dir.obj.

Kamrer Svensson hade gått upp två kilo, när han avslutade sin semester.
ep. S P ao/dir.obj. tal

Det stod två röda vackra blommor i fönstret. De bildade en fint blickfång.
f.s. P eg. S P ao/dir.obj.

Har du upplevt känslan att vara förälskad?
P S P ao/dir.obj.

I går kväll satt jag och min bror och drack kaffe på den nymålade verandan.
tal P S P ao/dir.obj. ral

Nästa vecka kommer jag att resa till Italien.
tal P S P ral

Tvillingarna kallas Bill och Bull, när vi är skämtsamma.
S P Pf S P Pf tal

Han har nog inte hittat rätt.
S P sats- sats- P ao/dir.obj.
al al

Hon är kanske hemma i kväll.
S P sats- Pf tal
al

Ibland var vi ovänner, när vi var små barn.
tal P S Pf S P Pf tal

"gå upp" är predikat,
"upp" kallas här verb-
partikel

S = subjekt P = predikat
ao/dir.obj. = akkusativobjekt/
direkt objekt
do/ind.obj. = dativobjekt/indirekt
objekt

ral = rumsadverbial
tal = tidsadverbial
sal = sattsadverbial
satsal = satsadverbial
adj.attr. = adjektivattribut
prep.attr. = prepositionsattribut
gen.attr. = genitivattribut
inf.attr. = infinitivattribut
ep. = epitet